

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä syyskuuta 2010 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräys-

ten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 96/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yksikön päällikkö Markku Virri ja lähetystöneuvos Katja Pehrman, ulkoasiainministeriö
- johtaja Paula Vanninen, VERIFIN.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta annettua lakia.

Ehdotetut muutokset johtuvat pääasiassa uudesta yliopistolaista, joka tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen valvontalaitoksen nimi muutettiin Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen instituutiksi (VERI-

FIN). Samalla se siirrettiin Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteelliseen tiedekuntaan kuuluvan kemian laitoksen yhteyteen. Instituutin suorittamien lakisääteisten viranomaistehtävien johdosta ehdotettuun lakiin lisättäisiin säännökset instituutin hallinnosta, instituutin johtokunnan kokoonpanosta ja valintatavasta.

Kemian alan toiminnanharjoittajan ilmoitusvelvollisuutta täsmennettäisiin. Muut muutokset ovat pääosin teknisiä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kemiallisten aseiden kehittämistä, tuotantoa, varastointia ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskeva yleissopimus (Chemical Weapons Convention, CWC), tuli voimaan vuonna 1997 (SopS 17-19/1997) ja siihen on toistaiseksi liittynyt 188 valtiota. Yleissopimus kieltää kemiallisten aseiden kehittämisen, valmistamisen, käytön ja luovuttamisen sekä tähtää niiden hävittämiseen kaikkialta maailmasta. Sopimuksella on todentamistehtävä, jolla se valvoo, että rauhanomaiseen käyttöön tarkoitettujen kemikaalien käyttö, tuotanto ja myynti ovat yhdenmukaisia sopimusvelvoitteiden kanssa.

Suomi ratifioi yleissopimuksen vuonna 1995 ja tukee sen vahvistamista monilla toimenpiteillä. Kemiallisen aseiden yleissopimuksen ylimmäksi toimeenpanoelimeksi Suomessa perustettiin vuonna 1994 ulkoasiainministeriön rahoittama Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen laitos, joka toimi 31.12.2009 saakka Helsingin yliopiston erillislaitoksena. Yliopistouudistuksen myötä valvontalaitos liitettiin 1.1.2010 alkaen Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan alaisen kemian laitoksen yksiköksi nimellä Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen instituutti.

Instituutti toimii yleissopimuksen edellyttämänä kansallisena viranomaisena ja tukee yleissopimuksen valvontaa kehittämällä tutkimusmenetelmiä kemiallisille taisteluaineille ja antamalla alaan liittyvää koulutusta. Instituutin viranomaistehtäviin kuuluvat yleissopimusta koskevien tietojen toimittaminen yrityksille ja viranomaisille, sopimuksen edellyttämien tietojen kerääminen Suomen kemianteollisuudelta, kansallisten ilmoitusten valmistaminen OPCW:lle (Organization for the Prohibition of Chemical Weapons) sekä osallistuminen Suomessa tehtäviin OPCW:n määräämiin tarkastuksiin.

Lakiehdotuksen tarkoituksena on säilyttää instituutin asema kansallisena viranomaisena, jolla on tiettyjä, luonteeltaan luottamuksellisia tehtäviä ja velvollisuuksia kemiallisen aseiden yleissopimukseen perustuen. Ulkoasiainvalio-

kunta toteaa, että lakiesityksen instituutin asemaa, tehtäviä ja toimintaa kansallisena viranomaisena koskevat täsmennykset turvaavat lakisääteiset viranomaistehtävät ja niiden luottamuksellisuuden.

Ulkoasiainvaliokunta pitää saamansa selvityksen perusteella kemian alan toiminnanharjoittajan ilmoitusvelvollisuutta koskevaa lisäysehdotusta tarpeellisenä. Yleissopimuksen kemikaaliliitteen 1 luettelossa mainittujen kemikaalien tai lähtöaineiden vaarallisuudesta johtuen on perusteltua saattaa niitä koskevat tiedot nykyistä tarkemmin kansallisen viranomaisen ja sitä kautta ulkoasiainministeriön tietoon. Ehdotettu lisäys tarkoittaisi, että teollisuuden ohella tiedot luettelon 1 kemikaaleista kerättäisiin jatkossa myös alan tutkimuslaitoksilta.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan esitykseen sisältyvillä muutoksilla ei ole merkittäviä vaikutuksia yritysten liiketoiminnan edellytyksiin. Esitys lisää kansallisen viranomaisen mahdollisuutta saada tietoa, minkä avulla voidaan ennakoita potentiaalisia väärinkäytöksiä, kun kemikaaleja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta täsmennetään tutkimuslaitosten osalta. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että esitetty lisäys ilmoitusvelvollisuuteen tukee YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1540:een (2004) sisältyvää velvoitetta ryhtyä kaikkiin tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin sen estämiseksi, ettei joukkotuhoaseita, niihin liittyvää materiaalia tai niiden kantolaitteita joudu eivaltioillisten toimijoiden käsiin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pertti Salolainen /kok	Annika Lapintie /vas
vpj.	Markku Laukkanen /kesk	Elisabeth Nauc�ler /r
jäs.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Aila Paloniemi /kesk
	Pekka Haavisto /vihr	Pekka Ravi /kok
	Antti Kalliomäki /sd	Jutta Urpilainen /sd
	Katri Komi /kesk	Ben Zyskowicz /kok.
	Johannes Koskinen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen.